

Vejledning til underviseren

Der er i alt 6 undervisningsforløb, som henvender sig til 7.-9. klasse. Undervisningsforløbene kan bruges direkte som de står, eller underviseren kan tilføje/plukke i dem efter behov og selv sammensætte sit eget undervisningsmateriale. De 6 undervisningsforløb er:

1. Det borgerlige idealsamfund
2. Fædrelandssange
3. Nordens forening
4. Pligter mod konge og fædreland – opdragelse i det rette borgersind
5. Småstatsmentalitet
6. Statspatriotisme

Bemærk: forløbene om Småstatsmentalitet og Statspatriotisme er meget svære, og anbefales derfor til de ældste elever.

Opbygning

Hvert undervisningsforløb indledes med kort baggrundsviden om det specifikke emne. Underviseren kan desuden hente baggrundsviden i kompendiet, der findes i historiekassen og på Middelfart Museums hjemmeside. For yderligere baggrundsviden se f.eks. Rasmus Glenthøj: *Skilsmissen*, 2012.

Underviseren kan vælge at formidle konteksten til eleverne eller lade dygtige elever læse selv.

Efter gennemgangen af konteksten følger selve undervisningsforløbet med tekster, spørgsmål og opgaver. Underviseren vælger selv, om eleverne skal løse opgaverne skriftligt, gennem en aktivitet (oplæg, sang, teater) eller via dialog på klassen.

Materialet er konstrueret på en sådan måde, at der med fordel kan arbejdes i grupper.

Undervisningsforløbene til 7.-9. klasse kan suppleres med et besøg på Middelfart Museums udstilling om Middelfart og Hindsgavl under krigen 1807-14. Det er også muligt at lade eleverne tilberede en eller flere historiske opskrifter fra kokebogen i historiekassen (findes også på Middelfart Museums hjemmeside).

Baggrundsviden

Den danske stat var et standssamfund bestående af almuen, borgere og adelen. Den borgerlige elite gik på et rent ideologisk plan ind for lige borgerlige rettigheder. Selv bønder skulle i teorien have mulighed for social mobilitet. Dog gik den borgerlige elite ikke ind for lige politiske rettigheder.

Det var primært den borgerlige elite, der definerede begreber såsom statspatriotisme, fædrelandskærlighed etc. Bønderne havde ikke et uddannelsesmæssigt og økonomisk overskud til at beskæftige sig med sådanne begreber. Kongetroskab samt regionale og lokale tilhørsforhold spillede en større rolle for bønderne i Danmark og Norge end fædrelandet eller Staten. Adelen identificerede sig med Staten, men deres fædrelandskærlighed var af en kosmopolitisk og ikke national type. Adelen talte f.eks. tysk eller fransk. I Norge spillede adelen kun en lille rolle, mens mange adelige i Danmark var fra Hertugdømmerne.

For den borgerlige elite var det vigtigt, at ungdommen blev opdraget til det rette borgersind. Ungdommen skulle med andre ord belæres om de pligter mod konge og fædreland, individet havde alt efter hvilken stand, det hørte til.

I oplysningstiden i det 18. århundrede blev der sat fokus på undervisningen. Chr. VI's *Forordning af 1739* havde til formål at indføre almindelig skolepligt og en fast skole i hvert sogn. Der var store ambitioner om at indføre flere forskellige fag, men omkostningerne mødte indvendinger. Derfor var der stadig skolebørn fra almuen, der op gennem 1700-tallet kun modtog undervisning i læsning og katekismus af degnen, så de kun lige kunne gennemføre konfirmationen. På den anden side var der også eksempler på, at børn af mere velhavende bønder lærte at regne og skrive.

I 1789 nedsattes den store skolekommission, og fra 1791 lod Staten og privatpersoner oprette flere seminarier til uddannelse af lærere. Skolereformerne kulminerede med *Anordninger om Almueskolevæsenet i Købstæderne og paa Landet af 29. juli 1814* (Folkeskolens fødsel). Nu skulle alle skolebørn lære at læse, skrive, regne m.m. Gymnastik stod også på programmet. Først efter skolereformerne og landboreformerne fik hele almuen viden og økonomisk råderum til at interessere sig for den borgerlige elites begreber om f.eks. pligter mod fædrelandet.

Uadskilligt fra den borgerlige elites ønske om mere og bedre uddannelse var ønsket om den rette patriotiske opdragelse.

Biskop over Lolland og Falster Boisen skrev i 1811 bogen *Forsøg til en Fædrelands-Katechismus eller kort Indgreb af Pligterne mod Konge og Fædreland*. Bogen var bestemt til præmiebog for udmærkede blandt skoleungdommen – dog kun almuens og borgernes børn. Forfatteren håbede desuden, at præsterne ville anvende den i forbindelse med konfirmationsforberedelsen, så de unge både lærte de sande religionskundskaber og deres borgerpligter. 2. oplag udkom i 1812.

Undervisningsforløb

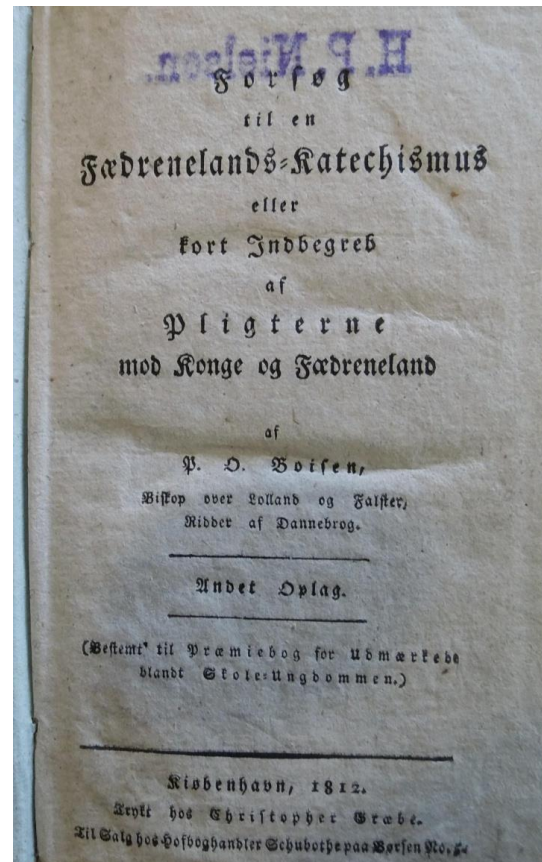
- **Gennemgå nedenstående liste af udvalgte kapiteloverskrifter fra Boisens *Forsøg til en Fædrelands-Katechismus*.**
- Kærlighed til hjemmet er endnu ikke fædrelandskærlighed, men forbereder samme.
- Samvittighed byder os at takke for nydte velgerninger, og at føle ærefrygt for hvad der er godt.
- Religionen befæster fædrelandskærlighed, og gør den i enhver stilling af livet fast og urokkelig.
- Vi kaldes til at opofre alt, ejendom og liv for fædrelandets frelse. Religionen udruster os med mod til at bringe det disse ofre. Den minder os om, at der er et liv efter dette, og at den, der dør for konge og fødeland, dør for sin pligt, værdig til evighedens saligheder.
- Det er forældrenes pligt mod fædrelandet, ved omgang, eksempel og undervisning at opdrage deres børn til virksom fædrelandskærlighed.
- Dersom opdragelsen til fædrelandskærlighed skal lykkes, da skal ægteskabet være helligt og uopløseligt.
- Vil du opdrage dine børn til virksom fædrelandskærlighed, så sørg både for deres legemlige og åndelige opdragelse. Gør alt hvad du kan, for at de bliver stærke, hårdføre og skikkede til at udholde besværligheder.
- Væn dine børn til tarvelig levemåde, og lær dem ligeledes at indskrænke deres ønsker og at have få fornødenheder.
- Væn dine børn til at takke for modtagne velgerninger, med troskab at udføre ordre og være tjenestevillige.
- Vær retfærdig mod dine børn, hvad enten du befaler eller straffer, og omgås dem således, at de har agtelse for dig, føler selvværd og bevarer kærlighed til hjemmet.
- Vær retfærdig mod dine børn, men kræv da også ubetinget lydighed.
- Opdrag dine børn til at være trofaste, at holde hvad de lover, og aldrig svige eller bryde et løfte.
- Gør dit hjem til tilfredshedens bolig for dine børn, og efterlev selv fædrelandskærlighedens dyder.
- Fortæl dine børn om forfædrenes og nulevendes gode gerninger, men indskrænk dine fortællinger især til de gerninger, som passer til barnets stand.
- Benyt religionen i forening med samvittigheden for at befæste fædrelandskærligheden.
- Opdrag pigen og drengen til at kunne varetage et bestemt fag, så de kan tjene deres fædreland.
- Dersom du vil sættes i Stand til at gavne dit Fædreland, så vær sparsommelig og tarvelig, ikke overdådig, ikke ødsel.
- Vælg den stand til dit barn, som du finder det bedst egnet til. Vælg ikke denne stand af fordom eller af egen nytte.¹
- Samfundet består af flere stænder. Disses forskellighed har sin grund i de forskellige forretninger, som må finde sted, og er nødvendige, dersom Staten skal bestå.
- Den som har sit fædreland kært, og vil bevare lyst og evne til at opofre noget for dets vel, han vogter sig for overdådighed og er tarvelig.

---

¹ Med stand forstås Boisen ikke samfundslag men derimod fag. De stænder Boisen opgiver er: bonde, handlende, håndværker, lærer og tyende.

- Første pligt er pligt mod familie, og især mod uopdragne børn.

- Hvad er de centrale begreber i Boisens opdragelsesideologi?
- Hvordan harmonerer Boisens idealer med nutidens opdragelsesidealer? Skriv evt. en nutidig fædrelands-katekismus.
- Tror I datidens unge kunne leve op til Boisens høje krav?

Fyens Stifts Patriotiske Selskab blev stiftet i 1810 under Napoleonskrigene og kort inden Statsbankerotten i 1813. Selskabets formål var ”med en almeen Aand og Kraft at fremme sand og gavnlig Industri i Landoeconomen, i Manufactur- og Fabriksvæsenet, i Fiskerie og andre Frembringelsesgreene, at udrydde vrang Begreber, at kjempe imod Fordomme, at opvække den enhver Stat, og for alt Godt og Stort, saa skadelige Inerti, og at sætte Grændser ved indbyrdes Forpligtelse, for den alt mere om sig gribende Luksus, saavidt denne maatte tjene til Fremmedes Fordeel, og til Tab for vor egen Nation.” I 1811 udlevede Fyens Stifts Patriotiske Selskab adskillige pengepræmier til driftige landmænd, fiskere, tjenere etc.

Selskabet udlovede også en præmie til den der kunne fremstille det bedste legetøj. Kravene til legetøjet var, at det skulle være bearbejdet med smag, det skulle være billigt at købe, og det skulle både more og udvikle barnets evner. Derudover skulle legetøjet være fremstillet af forhåndenværende materialer såsom tin, pap, træ o.s.v. (f.eks. ler og tøjrester).

- Udtænk og tegn skitser af legetøj, som lever op til kravene. Man kan også fremstille legetøjet.

Formål

I januar 2014 er det 200 år siden den danske stat måtte afstå Norge til Sverige ved Kielerfreden. 434 års politisk union mellem Tvillingeriget Danmark-Norge var slut. Danmark blev dermed en af Revolutions- og Napoleonskrigenes helt store tabere. Norge vedtog efter afståelsen sin egen moderne grundlov, som landet fik lov til at beholde, selv om det blev tvunget i union med Sverige.

Nederlaget i 1864 og den efterfølgende afståelse af hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenburg kom til helt at overskygge for tabet af Norge. Først i de senere år er historikerne begyndt at rette fokus på 1814, og den betydning det relativt fredelige brud med Norge har haft både for den danske selvforståelse og for vores forhold til nordmændene.

Formålet med undervisningsforløbet er at gøre eleverne bekendte med Tvillingeriget Danmark-Norge samt følgevirkningerne af skilsmissen i 1814.

Undervisningsmaterialet ligger også i en printvenlig version på www.middelfart-museum.dk under fanen Aktiviteter.

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til:

Videncenter Vejlbj, Skoleafdelingen
Att.: Skolekonsulent Lars Jensen
Vejlbjvej 9, 5500 Middelfart
www.middelfart.dk
Tlf.: 88 88 55 00 Direkte: 88 88 57 44

eller

Middelfart Museum
Algade 8, 5500 Middelfart
www.middelfart-museum.dk
info@middelfart-museum.dk
Tlf.: 64 41 47 41

Middelfart
KOMMUNE

MiddelfartMuseum